

CYNGOR GWYNEDD – Adroddiad i Gabinet Cyngor Gwynedd

Teitl yr eitem:	<i>Cynllun Ariannol Tymor Canolig</i>
Aelod Cabinet:	<i>Cyng. Huw Wyn Jones, Aelod Cabinet Cyllid a'r Cyng. Nia Jeffreys, Arweinydd y Cyngor</i>
Swyddog perthnasol:	<i>Dewi Morgan, Pennaeth Cyllid Dafydd Gibbard, Prif Weithredwr</i>
Dyddiad y cyfarfod:	<i>16 Medi 2025</i>

1. Penderfyniad a Geisir:

- 1.1 Cymeradwyo Cynllun Ariannol Tymor Canolig y Cyngor ar gyfer y cyfnod 2026/27 – 2028/29.
- 1.2 Comisiynu'r Prif Weithredwr i sefydlu ac arwain ar ystod o opsiynau, fel amlinellir yn rhan 4 a 5 o'r adroddiad hwn, i ragbaratoi ar gyfer cyfarch y bwlch sylweddol yn ein cyllideb dros y tair mlynedd nesaf.

2. Y rheswm pam fod angen i'r Cabinet wneud y penderfyniad:

- 2.1 Mae'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig (CATC) yn gosod allan y rhagolygon ariannol ar gyfer y cyfnod o 3 blynedd sy'n cychwyn ar 1 Ebrill 2026.
- 2.2 Mae'r amcangyfrifon hyn yn seiliedig ar y rhagolygon diweddaraf sydd ar gael am y newid yn yr incwm fydd y Cyngor yn ei dderbyn dros y cyfnod (drwy Grant y Llywodraeth a Treth Cyngor), a'r gofynion gwariant ychwanegol dros yr un cyfnod.
- 2.3 Bydd mabwysiadu'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig gan y Cabinet yn caniatáu i'r Cyngor ystyried y gwaith sydd ei angen er mwyn creu cynlluniau manwl i fynd i'r afael â'r bwlch ariannol sy'n cael ei ragweld ar gyfer 2026/27 – 2028/29, ac i lywio'r gwaith sydd ei angen.
- 2.4 Ni ddisgwylir i'r Cyngor gael gwybod beth fydd Grant y Llywodraeth ar gyfer 2026/27 tan o leiaf fis Tachwedd 2025, ond gyda'r rhagolygon fod Ysgrifennydd y Cabinet dros Gyllid a'r Gymraeg yn bwriadu rhoi cynnydd o 2% ar holl benawdau gwariant cyllideb y Llywodraeth ar gyfer 2026/37 gallwn ddisgwyl cynnydd blyneddol yn ein setliad ariannol o oddeutu 1.5%, yn enwedig o ystyried yr ansefydlogrwydd posib fydd yn deillio o etholiadau'r Senedd ym Mai 2026.
- 2.5 Mae risg sylweddol, felly, o ansefydlogrwydd ariannol difrifol o beidio cymryd camau cynnar a phendant i ystyried y sefyllfa ac chymryd camau adfer.

3. Cyflwyniad a Rhesymeg

Cefndir/ Cyflwyniad

- 3.1 Mae'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig yn chwarae rhan hanfodol wrth gefnogi gwytnwch y Cyngor, a chynaliadwyedd ariannol hirdymor, trwy ddarparu rhagolwg strategol y tu hwnt i ystyriaethau cyllideb y flwyddyn gyfredol. Mae'n offeryn gwerthfawr ar gyfer gwneud penderfyniadau gwybodus a chynllunio am y dyfodol.
- 3.2 Mae Cynllun Ariannol Tymor Canolig drafft ar gyfer y 3 blynedd yn cychwyn ar 1 Ebrill 2026 wedi ei gynnwys yn yr atodiad. Mae'r CATC yn ddogfen fyw –mae'r gyllideb yn cael ei hadnewyddu'n flynyddol gyda chynllun incwm a gwariant fanwl iawn, ond mae'r cynllun hwn yn asesiad lefel uchel o anghenion ariannol y Cyngor am dair blynedd fydd yn cael ei ddiweddarau'n gyson wrth i wybodaeth newydd ddod i law. Bydd yn cael ei ddiweddarau ar gyfer newidiadau mewn tybiaethau ariannu cenedlaethol a lleol, amcanestyniadau incwm, pwysau gwario ac unrhyw newidiadau mewn cynlluniau arbed.
- 3.3 Cymeradwywyd fersiwn flaenorol y CATC gan y Cabinet ym Mai 2024.
- 3.4 Bydd unrhyw adolygiad neu adnewyddiad o Gynllun y Cyngor yn y blynnyddoedd nesaf hefyd yn cael ei adlewyrchu, gan ymgorffori unrhyw newidiadau ariannol sy'n deillio o hynny.
- 3.5 Disgwylir bydd diweddariadau i'r Cynllun yn cael eu cyflwyno i'r Cabinet yn rheolaidd wrth i ragolygon ariannol newid.

Rhesymeg a chyfiawnhad dros argymell y penderfyniad

- 3.6 Pwrpas y Cynllun Ariannol Tymor Canolig (CATC) yw dwyn ynghyd yr holl ffactorau hysbys sy'n effeithio ar sefyllfa ariannol y Cyngor a'i gynaliadwyedd ariannol dros y tymor canolig. Mae'r CATC yn rhoi darlun cyfannol o'r dirwedd ariannol y tu hwnt i'r flwyddyn gyllidebol bresennol.
- 3.7 Mae'r CATC yn cydbwyso goblygiadau ariannol amcanion a pholisïau yn erbyn cyfyngiadau adnoddau. Mae'n helpu'r Cyngor, y Cabinet, ac unrhyw un sy'n gwneud penderfyniadau yn unol â'r Cynllun Dirprwy, i ddeall y cyfaddawdau rhwng nodau ariannol a'r adnoddau sydd ar gael.
- 3.8 Mae'r tabl ar y dudalen nesaf yn dangos rhagolygon bydd y Cyngor, heb ymyrraeth ganddo yn wynebu'r bylchau ariannol canlynol yn y gyllideb yn ystod y blynnyddoedd dan sylw:
 - 2026/27 bwlch o £14.9 miliwn
 - 2027/28: bwlch o £12.3 miliwn
 - 2028/29: bwlch o £12.8 miliwn

3.9 Hynny yw, rhagwelir bwlch cronnus o £40 miliwn dros dair blynedd.

	Amcan Gorffennaf 2025		
	2026/27	2027/28	2028/29
	£m	£m	£m
Pwysau			
Chwyddiant Tâl	9.3	8	8.3
Chwyddiant Prisïau	4.7	3.9	4
Ardollau	1	0.5	0.5
Lleihad Cyfradd Pensiwn Cyflogwr	-3	0	0
Pwysau / Galw	8	5	5
Cyfanswm Pwysau	20	17.4	17.8
Newidiadau Ariannu			
Treth Cyngor – newid yn y sylfaen	1.1	1.2	1.2
Setliad Grant	3.7	3.8	3.8
Cyfanswm y newidiadau Ariannu	4.8	5	5
Arbedion i'w gwireddu	0.3	0.1	0
Cyfanswm Ariannu ac Arbedion	5.1	5.1	5
Bwlch	14.9	12.3	12.8

3.10 Mae manylion yr wybodaeth sydd yn y tabl, a chyfiawnhad manwl dros y ffigyrau a ddefnyddir, i'w cael yn y CATC.

3.11 Dylid nodi nad y sefyllfa orau posib na'r un waethaf sy'n cael ei ddangos yn y tabl uchod, ond y senario mwyaf tebygol ar sail yr wybodaeth sydd ar gael i ni.

- 3.12 Nid yw'r dadansoddiad ychwaith yn ystyried unrhyw gynnydd yng nghyfradd Treth Cyngor dros y dair blynedd nesaf. Yn amlwg, wrth lunio camau i gau'r bwlch, bydd yn ofynnol ystyried cynyddu'r dreth.
- 3.13 Mae'n anorfod bydd y cyfyngiadau ariannol caeth bydd y Cyngor yn eu hwynebu dros y blynyddoedd nesaf yn effeithio ar ei allu i wireddu ei amcanion, a darparu'r holl wasanaethau rydym yn eu dymuno ar ran pobl Gwynedd. Yn hynny o beth, fel yr arfer cam cychwynnol fyddai mabwysiadu'r Cynllun Ariannol Tymor Canolig sydd wedi ei gynnwys yn yr atodiad. Mae'r Cynllun yn adnabod y bwlch ariannol, ac mae rhan 4 isod yn argymhell camau gellid eu hystyried er mwyn mynd ati i isod cyllidebau cytbwys yn 2026/27, 2027/28 a 2028/29.
- 3.14 Pan fydd modd rhoi gwerth ariannol i'r camau gweithredu, bydd y CATC yn cael ei ddiweddarau fel bod modd cyflawni nod y CATC yma i gynnig golwg glir a chryno ar gynaliadwyedd yn y dyfodol fel bod modd llywio penderfyniadau i fynd i'r afael â'r bylchau mewn cyllid tymor hir, gan sicrhau iechyd ariannol y Cyngor dros amser.

4. Ymateb i'r sefyllfa sy'n ein wynebu er mwyn gosod cyllideb hafal yn 2026/27

- 4.1 Gan ein bod bellach yn gwybod y byddwn yn wynebu diffyg ariannol oddeutu £40 miliwn dros y tair blynedd nesaf, mae'n hanfodol i roi ystyriaeth sut i ymateb i hynny a chanolbwyntio yn gyntaf ar gyllideb 2026/27.
- 4.2 Mae nifer o elfennau yn y Cynllun Ariannol Tymor Canolig yn dal yn aneglur ar hyn o bryd wrth gwrs. Gall cynnydd cyflogau fod yn llai na'r darogan, gall graddfa chwyddiant ostwng ac efallai na fydd angen darparu cymaint ar gyfer pwysau ar wasanaethau.
- 4.3 Y llynedd bu i ni dderbyn arian ychwanegol wrth i Llywodraeth Cymru ychwanegu mecanwaith "llawr" i ddyraniad y gyllideb refeniw oedd yn golygu y cawsom £1.6 miliwn yn hwyr yn y dydd. Defnyddiwyd yr arian yma y llynedd i ariannu materion "un tro", sef materion na wyddom os fydd angen eu hariannu'n barhaol neu beidio ar y pryd. Bydd yr arian yma ar gael i ni felly wrth ystyried gofynion gwario parhaol ar gyfer 2026/27 ymlaen. Mae hynny'n fymryn o gymorth.
- 4.4 Mae'r tueddiad gan Lywodraeth Cymru i ddarparu arian ychwanegol yn ystod y flwyddyn, ar gyfer rhai meysydd penodol sydd dan bwysau, yn bodoli ers rhai blynyddoedd bellach. Mae unrhyw arian ychwanegol i gydnabod pwysau ar wasanaethau yn cael ei groesawu wrth reswm, ond byddai rhyddhau'r arian hwnnw ymlaen llaw ar gychwyn y flwyddyn fel rhan o'r setliad yn llawer mwy buddiol i Awdurdodau Lleol. Gallwn dybio y daw rhyw gymaint o arian ar ffurf grant refeniw yn ystod y flwyddyn nesa hefyd er na fydd sicrwydd o hynny. Byddwn angen gwneud gwaith manwl a thrafod ymhellach gyda'r Llywodraeth cyn sefydlu os ydym yn teimlo'n gyfforddus i gynnwys ffigwr ar gyfer arian o'r fath wrth osod cyllideb 2026/27 a'i peidio.

- 4.5 Wrth lunio'r adroddiad hwn y llynedd bu i ni gadarnhau'r bwriad o gyflawni rhai tasgau gwaith allasai ein cynorthwyo i gau'r bwlch ariannol yr oeddem yn ei wynebu bryd hynny. Bu i ni gyflawni'r rhan helaeth o'r rhain ond mae ambell un wedi bod yn dasgau oedd angen mwy o amser i'w cwblhau ac mae eraill yn dasgau y gallwn edrych arnynt yn flynyddol. Yn benodol:
- Adolygiad gan CIPFA o gyfleon posib – y gwaith bellach wedi ei gwblhau a byddwn angen ystyried y casgliadau dros yr wythnosau nesa
 - Ail edrych ar benawdau corfforaethol sydd yn y gyllideb e.e. Cynllun Gostyngiadau Treth Cyngor
 - Adolygiad corfforaethol ffioedd ac incwm
 - Adolygiad gwariant yn y maes Gofal gan arbenigwyr WLGA – Gwaith wedi ei gyflawni ac angen ystyried y casgliadau
 - Adolygiad o drefniadau comisiynu gofal
 - Adolygiad strategol cludiant ysgolion
 - Cyfleon cydweithio gyda awdurdodau eraill e.e. Materion swyddfa gefn
- 4.6 Er hyn, mae'n amlwg mai ein prif opsiynau ar gyfer gosod cyllideb hafal fydd un ai setliad uwch na'r darogan presennol gan Lywodraeth Cymru, cyflawni arbedion/toriadau neu cynnydd yn y dreth Cyngor.

Y setliad

- 4.7 Eleni, mae diffyg eglurder o gyfeiriad y Llywodraeth yn golygu fod cynllunio ymlaen llaw ar sail y setliad tebygol hyd yn oed yn anoddach ar gyfer 2026/27 na'r arfer. Ar un llaw rydym yn clywed fod ychwanegiad i'r gyllideb sector gyhoeddus gan lywodraeth San Steffan y llynedd yn gam cyntaf tuag at gywiro effaith diffyg buddsoddiad dros ddegawd a mwy. Ar y llaw arall, rydym yn cael ein rhybuddio na all y Llywodraeth yng Nghaerdydd gynyddu gwariant cyhoeddus o dan yr amgylchiadau economaidd presennol.
- 4.8 Rhagrybuddir ni hefyd fod posibilrwydd y bydd Llywodraeth Cymru yn gosod yr hyn a gyfeirir ato fel "rollover budget" ar gyfer 26/27, sef parhau gyda chyllideb eleni gydag ychwanegiad bychan tuag at chwyddiant yn unig a dim ystyriaeth/cydnabyddiaeth tuag at y costau sylweddol eraill sy'n wynebu Llywodraeth Leol. Amcangyfrifir y byddai'r ychwanegiad cyfartalog cenedlaethol hwnnw oddeutu 2% (tebygol felly o fod oddeutu 1.5% i Wynedd o dan y fformiwla dyrannu) ac felly byddai hynny'n doriad cyllideb mewn termau real oni bai fod graddfa chwyddiant yn gostwng yn sydyn cyn Ebrill 2026, o gofio fod graddfa chwyddiant heddiw yn 3.8%.

- 4.9 Ynghlwm i'r rhybudd o "rollover budget", mae cydnabyddiaeth gan y Llywodraeth y byddai hynny'n gadael oddeutu £400 miliwn heb ei ddyrannu o'u coffrau refeniw, ac y bydd penderfyniadau ar y cyllid hwnnw yn digwydd ar ôl Etholiad Senedd Cymru ym mis Mai. Bydd hynny ar ôl i ni osod ein cyllideb refeniw ni ac felly yn llawer rhy hwyr o ran ceisio gwarchod gwasanaethau hanfodol. Mae posibilrwydd hefyd na fyddai dim o'r £400 miliwn yma'n cael ei ddyrannu i lywodraeth leol.
- 4.10 Daw eglurder ar lefel ein Setliad erbyn Tachwedd, sy'n gynt o lawer na'r arfer. Byddai cynnydd pellach yn y setliad o 1% i ni yng Ngwynedd yn arwain at oddeutu £2.5 miliwn o refeniw ychwanegol tuag at ein bwlch.

Arbedion/Toriadau

- 4.11 Dros y 15 mlynedd diwethaf rydym wedi gorfod gwasgu ar gyllidebau a chanfod arbedion drwy wahodd cynigion gan Adrannau, a blaenoriaethu'r cynlluniau oedd yn cael yr effaith lleiaf ar drigolion Gwynedd.
- 4.12 Roedd hynny yn arwain at dorri hwnt ac yma ond i raddau helaeth yn parhau i geisio cyflawni cymaint ag y gallwn, i bawb.
- 4.13 Bu'r gyfundrefn arbedion a thoriadau yn effeithiol am flynyddoedd lawer gan adnabod £74 miliwn dros gyfnod oddeutu 15 mlynedd, ond rydym bellach wedi cyrraedd pwynt lle na allwn wasgu mwy ohoni heb dorri gwasanaethau fyddai'n cael effaith amlwg ac uniongyrchol ar drigolion Gwynedd. Yn sicr, nid yw'r gyfundrefn am ein galluogi i gau'r bwlch sy'n ein wynebu dros y dair mlynedd nesa.
- 4.14 Sgil effaith y wasgfa ariannol dros y blynyddoedd diwethaf yw fod gwasanaethau dan bwysau cynyddol, gyda diffyg cyllideb wedi bod yn arwain at orwario anorfod mewn nifer o feysydd. Diffyg gallu darparu cyllideb rhesymol oedd yn bennaf gyfrifol am y gorwario hwn h.y. mwy o alw am wasanaeth nag oedd yn bosib i'w gyflawni o fewn y gyllideb oedd ar gael.
- 4.15 Gwyddom fod gwaith ymchwil trylwyr megis Llechen Lân yn dangos mai parhau i gynyddu fydd y galw mewn rhai gwasanaethau e.e. gofal henoed, gofal plant, Anghenion Dysgu Ychwanegol, cludiant ysgolion a digartrefedd. Llynedd bu'n rhaid ychwanegu cyllideb sylweddol i rai o'r meysydd hyn yn y gobaith y bydd yn dod a'r gyllideb yn nes at y lefel sydd ei angen i osgoi gorwariant.
- 4.16 Byddwn yn cadw llygad ofalus ar effaith hyn eleni, ond hyd yn oed os fydd ein gorwariant eleni yn llai na'r blynyddoedd diwethaf, rydym yn gwybod yn barod y bydd y galw flwyddyn nesa yn uwch eto mewn rhai meysydd ac y bydd gofyn cynyddu ein gwariant felly, ac nid ei leihau.

- 4.17 Wedi dweud hyn, er mwyn bod yn sicr nad ydym yn colli unrhyw gyfleon, cychwynnwyd ar y broses y llynedd o edrych ar bob llinell gwariant yng nghyllidebau'r Cyngor rhag ofn ein bo dyn methu unrhyw gyfle, ac mae bwriad i gwblhau'r gwaith hwnnw eleni.
- 4.18 Elfen arall sylweddol o wariant cyfansawdd y Cyngor yw'r gyllideb a ddyrannir i ysgolion. O gyfanswm gwariant refeniw y Cyngor o £361 miliwn mae £125 miliwn yn cael ei ddyrannu i gynnal ein cyfundrefn ysgolion, sef 35% o'n holl wariant.
- 4.19 Mae gwarchod y gyllideb hon rhag unrhyw doriad yn cynyddu'r pwysau i orfod torri cyllidebau gweddill ein gwasanaethau. Pe byddem yn ceisio canfod ein bwlch o £14.9 miliwn yn 2026/27 o doriadau yn unig, ac yn gwarchod y gyllideb ysgolion a'r gyllideb Gofal (gan fod y galw yn cynyddu yn y maes gofal yn flynyddol ac felly dim modd ei thorri) , byddai'n golygu torri 13% ym mhob adran arall gan arwain at effaith nodedig a gweladwy iawn ar wasanaethau yn ein cymunedau.
- 4.20 Hyd yma mae Gwynedd wedi gallu llwyddo i warchod ein hysgolion rhag toriadau o'r un graddfa sydd wedi digwydd mewn nifer o awdurdodau lleol eraill cyfagos. Bu toriad o 2.34% (£1.97 miliwn) rhwng blynyddoedd ariannol 2023/24 a 2024/25 (eithriwyd ysgolion Arbennig) ac roedd hynny'n bwysau sylweddol ar gyfundrefn oedd eisoes yn wynebu heriau ariannol. Ni fu toriadau pellach i gyllidebau ysgolion yn 2025/26.
- 4.21 Byddai torri 1% pellach ar gyllidebau ysgolion (gan eithrio ysgolion Arbennig) yn cyfrannu oddeutu £950,000 tuag at ein bwlch.

Treth Cyngor

- 4.22 Yn flynyddol rydym yn ceisio gwarchod trigolion Gwynedd rhag cynnydd yn y dreth Cyngor ac mae hynny'n bwysicach fyth mewn amgylchiadau economaidd cenedlaethol sy'n heriol i bawb. Rydym yn ceisio cefnogi pobl i allu byw bywydau ffyniannus yn ein cymunedau ac felly rydym wastad yn ceisio troi pob carreg cyn ystyried cynyddu'r dreth.
- 4.23 Fodd bynnag, mae'r sefyllfa ariannol drychinebus sydd wedi ein wynebu ni a phob Cyngor arall yng Nghymru dros y blynyddoedd diwethaf wedi golygu fod pob Awdurdod wedi gorfod cynyddu'r dreth llawer mwy na fyddent yn ei ddymuno.
- 4.24 O geisio gwarchod pobl fregus ein cymunedau rhag toriadau gwasanaeth sy'n hanfodol i'w llesiant, ac os na fydd arian ychwanegol yn cael ei ddarparu gan Lywodraeth Cymru, bydd pob Cyngor yn cael ein gwrthio i gynyddu'r dreth yn sylweddol unwaith yn rhagor ar gyfer 2026/27.
- 4.25 Yng Ngwynedd, mae cynyddu'r dreth o 1% yn arwain at refeniw ychwanegol oddeutu £1 miliwn tuag at ein bwlch ariannol.

Argymhelliad ar gyfer 2026/27

- 4.26 Mae'r holl ffactorau uchod a'r diffyg eglurder o ran bwriad Llywodraeth Cymru wrth osod cyllideb 26/27 yn ei gwneud yn heriol iawn i ni allu gosod cynllun cadarn ar gyfer delio gyda bwlch 2026/27 ar hyn o bryd. Bydd mwy o eglurder erbyn edrych ar y blynyddoedd dilynol, gobeithio, ond mae risg eleni i frysio i geisio cyflawni toriadau llym er mwyn ceisio cau'r bwlch. Mae toriadau yn creu effaith uniongyrchol ar drigolion y Sir ac mae'n bosib, pe bai dyraniadau ychwanegol gan y Llywodraeth ar ôl etholiad Mai 2026, na fyddem wedi gorfod torri'r gwasanaethau hynny wedi'r cyfan.
- 4.27 Wedi dweud hynny, ni allwn adael bwlch mor sylweddol a £14.9 miliwn heb ei gyfarch yn gadarn. Yn amlwg ni fydd unrhyw ddyraniad ychwanegol posib yn dilyn yr etholiad unllle'n agos i swm o'r maint yma ac felly bydd rhaid cynllunio i gyfarch y rhan helaeth ohono a defnyddio arian un tro wrth gefn ar gyfer y gweddill.
- 4.28 Wrth wneud hyn bydd rhaid bod yn hynod o ofalus nad ydym yn gadael swm sylweddol o'r bwlch presennol o £14.9 miliwn heb ei gyfarch gyda chynlluniau cadarn a pharhaol. Byddai hynny nid yn unig yn arwain at leihau ein cronfeydd wrth gefn yn sydyn (ac yn sgil hynny creu risg hyfywdra ariannol) ond hefyd os na ddaw arian ychwanegol wedi'r etholiad yna yn y flwyddyn ddilynol (2027/28) byddai ein bwlch ariannol gymaint a hynny yn uwch e.e. pe byddem yn cynllunio i osod cyllideb hafal eleni drwy ddefnyddio £5 miliwn o arian un tro wrth gefn, byddai'n golygu fod ein bwlch yn 2027/28 yn cynyddu o'r £12.3 miliwn presennol i £17.3 miliwn ac yn creu risg hyfywdra ariannol sylweddol.
- 4.29 Byddwn felly yn parhau i weithio ar yr opsiynau a amlygir uchod ac yn addasu ein cynllun ar gyfer 2026/27 wrth i ffigyrau gael eu cadarnhau.

5. Paratoi ar gyfer 2027/28 a 2028/29

- 5.1 Wrth edrych ar ddwy flynedd ddilynol y Cynllun Ariannol Tymor Canolig gwelwn fod bylchau sylweddol o £12.3 miliwn a £12.8 miliwn, cyfanswm o £25.1 miliwn dros y ddwy flynedd ar sail y wybodaeth sydd gennym ar hyn o bryd.
- 5.2 Mae Llywodraeth Cymru wedi bod yn trafod gosod cyllidebau tair mlynedd ers rhai blynyddoedd bellach ac yn ddiweddar rhoddwyd addewidion fod hynny am ddigwydd eleni. Hyd yn hyn nid ydym wedi gweld unrhyw arwyddion fod hynny am ddigwydd. Byddai eglurder o leiaf yn rhoi'r cyfle i ni gynllunio ymlaen llaw yn hytrach na gorfod gwneud penderfyniadau ar fyrder yn flynyddol heb wybod beth fydd yn ein wynebu y flwyddyn ganlynol.
- 5.3 Ar hyn o bryd felly ni allwn roi cynllun cadarn ar gyfer cau'r bwlch a bydd i raddau helaeth iawn yn ddibynnol ar lefel y setliad, ac yna'r ystyriaethau arferol a amlygir uchod pan yn edrych ar gyfuniad o doriadau a chynyddu'r dreth Cyngor.

- 5.4 Mae'n amlwg y byddwn yn gorfod cynllunio ar gyfer toriadau sylweddol yn y blynyddoedd hyn oni bai fod newid i'r sefyllfa genedlaethol. Pe byddem yn gwybod yn well pa fath o raddfa o doriadau fydd eu hangen byddai hynny'n gymorth i lywio'r broses o ganfod toriadau, ond nid dyna'r sefyllfa ac felly bydd rhaid cychwyn ystyried yr opsiynau yn syth ar ôl gosod cyllideb 2026/27.
- 5.5 Dros amser mae posibilrwydd y bydd ffynonellau eraill y byddwn yn gallu/gorfod eu hystyried hefyd.
- 5.6 Ar hyn o bryd rydym yn anelu i glustnodi'r incwm a ddaw o'r Premiwm Treth Cyngor i'w ail fuddsoddi yn y maes tai, un ai ar gynlluniau yn ein Cynllun Gweithredu Tai neu i gyfarch y cynnydd gwariant sylweddol sydd wedi bod ar wasanaethau i gefnogi'r rhai sy'n ddigartref. Penderfyniad y Cyngor oedd hyn wrth osod y Premiwm ond os fydd yr heriau ariannol yn parhau yna byddai modd i'r Cabinet roi ystyriaeth i ddefnyddio elfen o'r incwm i gyllido gwariant cyffredinol.
- 5.7 Yn yr un modd rydym bellach yn derbyn incwm o dreth cynhwysion plastig drwy Lywodraeth San Steffan. Pwrpas yr incwm yw cyfrannu tuag at y gost o ddelio gyda gwastraff cynhwysyddion plastig, yn arbennig felly i wella'n isadeiledd gwastraff. Fodd bynnag, yn dechnegol nid oes rheidrwydd i wneud hynny a gall y Cabinet gyfeirio yr incwm hwn tuag at gyllido gwariant cyffredinol pe bai rhaid. Ar hyn o bryd mae'n aneglur os fydd yr incwm hwnnw'n barhaol na faint yn union fydd y swm a dderbynnir. Mae'r swm ar gyfer eleni oddeutu £3.7 miliwn.
- 5.8 Rydym wedi manteisio ar gyfleon yn ystod y flwyddyn ariannol i ail lenwi ein Cronfa Trawsffurfio. Dyma'r gronfa a ddefnyddir i gyllido gwariant newydd sy'n ein taro, neu ar gyfer newid ein ffordd o weithio neu gyflawni pethau sydd wedi eu hadnabod yn flaenoriaeth yng Nghynllun y Cyngor.
- 5.9 Eleni, rydym hefyd wedi gwahodd ceisiadau penodol ar gyfer prosiectau Buddsoddi i Arbed gan Adrannau'r Cyngor. Er fod yr hyblygrwydd ar gyfer ariannu cynlluniau o'r fath gennym bron a bod yn barhaus, rydym eleni wedi rhoi cyfarwyddyd penodol i adrannau geisio adnabod cyfleon o'r fath, gan ganolbwyntio ar faterion allai arwain at arbedion refeniw o fewn y 2/3 mlynedd nesa. Byddai modd defnyddio unrhyw arbedion o'r fath fel cyfraniad uniongyrchol tuag at leihau ein bwlch refeniw yn hytrach na'u defnyddio i ail-gyflenwi'r gronfa drawsffurfio.
- 5.10 Unwaith y byddwn wedi sefydlu cynllun cadarn ar gyfer 2026/27, byddwn yn gweithio ymhellach ar yr opsiynau uchod er mwyn cynllunio ar gyfer y ddwy flynedd dilynol. Mae'n amlwg fod Llywodraeth leol yn parhau i wynebu gwasgfa ariannol debyg i'r blynyddoedd diwethaf ac nad oes arwydd y bydd y sefyllfa'n newid yn y dyfodol agos.

6. Sylwadau Swyddogion Statudol

6.1 Prif Swyddog Cyllid

Rwyf wedi cydweithio gyda'r Aelod Cabinet a'r Prif Weithredwr i baratoi'r adroddiad yma ac yn cadarnhau'r cynnwys.

6.2 Swyddog Monitro

Mae ymateb i'r sefyllfa a amlygir yn golygu gwaith rhag blaen i gynllunio a pharatoi tra yn cydnabod fod elfennau o ansicrwydd sylfaenol yn bodoli. . Rwy'n croesawu'r comisiwn i'r Prif Weithredwr i gychwyn ar y gwaith yma. Bydd hyn hefyd yn rhoi cyfle i ystyried yr oblygiadau posib ac ymateb ynghyd ac asesu ardrawiadau er canfod datrysiadau.

Atodiadau:

Cynllun Ariannol Tymor Canolig 2026/27 – 2028/29